

Suomen luonnon uhanalaiset – esityksen muistiinpanot

- 1. Suomen luonnon uhanalaiset.** WWF eli maailman luonnonsäätiö toimii kansainvälisesti monimuotoisuuden häviämisen hidastamiseksi sekä ihmiskunnan ekologisen jalanjäljen pienentämiseksi. Tavoitteena on myös ihmisten ja luonnon eläminen tasapainossa. Lajien uhanalaisuus voi tuntua kaukaiselta asialta, mutta jokaisella meistä on mahdollisuus vaikuttaa lajien säilymiseen. *Kuvassa äärimmäisen uhanalainen naali (Suomessa n.6 -12 yksilöä).*
- 2. Monimuotoinen luonto on elämänehto.** Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen hidastaminen on maailmanlaajuinen tavoite. Monimuotoisuus turvaa eliökehän – eli maapallon elollisen osan – tasapainoa. Mitä vähemmän tietyssä luonnonympäristössä on lajeja, sitä herkempi se on muutoksille. Monimutkaisten vuorovaikutussuhteiden vuoksi jokainen laji on osa vuorovaikutusverkkoa, ja yhden lajin häviäminen voi johtaa muidenkin lajien sukupuuttoon. Esimerkiksi pölyttäjien väheneminen vaikeuttaa kasvilajien lisääntymistä. Tämän takia jokainen laji on tärkeä. *Kuvassa suomurain eli lakka.*
- 3. Kaikilla on oikeus hyvään elämään.** Jokainen laji ja sen yksilö on erilainen kuin mikään muu ja siksi jo itsessään arvokas. Ihmisellä ei ole oikeutta päättää siitä, mikä laji maapallolla saa elää ja mikä ei. *Kuvassa erittäin uhanalainen susi (Suomessa n. 185-205 yksilöä).*
- 4. Suomessa on arviolta yli 48 000 lajia.** Rauhoittamattomia ”haittalajeja” ovat mm. monet myyrät, hiiret ja rotta sekä varis, espanjansiruetana, harakka, harmaa- ja merilokki, kesykyyhky ja räkättirastas ja poronhoitoalueella korppi. Luonnonsuojeluasetuksella on tällä hetkellä rauhoitettu 62 eläintä, 131 putkilokasvia ja 13 sammalta. Rauhoitetun lajin häiritsemisestä voidaan rangaista sakoilla, jotka määräytyvät lajin harvinaisuuden mukaan. Esimerkiksi rauhoitetun vaarantuneen liito-oravan surmaamisesta voidaan määrätä 1009 euron sakko.
- 5. Suomessa on 2 267 uhanalaista lajia.** Eli noin joka yhdeksäs Suomen eliölajeista on uhanalainen. Suomen lajien uhanalaisuutta selvitettiin laajasti. Selvitysurakka oli suuri: mukana oli 180 asiantuntijaa Suomesta. Suomessa esiintyvistä lajeista pystyttiin arvioimaan 47 %. *Kuvassa erittäin uhanalainen ahma (Suomessa n. 270-300 yksilöä).*
- 6. Laji on uhanalainen eli vaarassa hävitä, jos...**
Lajin uhanalaisuuden taso voidaan määrittää IUCN:n eli Maailman luonnonsuojeluliiton luomien kriteerien avulla. Määrityksessä otetaan huomioon lajin lisääntymiskykyisten yksilöiden määrä, levinneisyys- ja elinalueiden koko ja lukumäärä sekä populaation häviämismuutos. **Esimerkki:** Laji on äärimmäisen uhanalainen, jos *jokin* seuraavista ehdoista täyttyy: laji 1) esiintyy alle 10 km²:n alueella, 2) esiintyy vain muutamassa esiintymässä, 3) on taantunut viimeisen 10 vuoden aikana huomattavasti, 4) populaation koko on alle 250 yksilöä.

7. **Luokitus kertoo uhanalaisuuden asteesta Suomessa.** Uhanalaisuusluokat kuvaavat lajin häviämisen todennäköisyyttä tietyllä aikavälillä. Korkeimmassa uhanalaisuusluokassa olevista lajeista tulee ilman suojelutoimia häviämään suurempi osa kuin alemmissa luokissa. Uhanalaisiksi määritellään seuraaviin kolmeen luokkaan kuuluvat lajit: äärimmäisen uhanalaiset, erittäin uhanalaiset ja vaarantuneet.
Diassa on lueteltu lajien yksilömäärät eri lähteiden pohjalta. Kuvassa vaarantunut valkoselkätikka (Suomessa n. 140 pesivää paria).
8. **Suurin osa uhanalaisista lajeista elää etelän metsissä.** Suomessa on voitu erottaa yli 20 erilaista tekijää, jotka ovat aiheuttaneet uhanalaistumista. Metsäelinympäristön muutokset (lahopuun väheneminen, vanhojen puiden ja metsien väheneminen, metsien uudistamis- ja hoitotyöt, puulajisuhteiden muutokset, ja kuloalueiden sekä muun luontaisen sukkession alkuvaiheiden väheneminen) ovat syinä lähes kolmannekseen lajien uhanalaisuudesta. Uhanalaisten lajien esiintyminen painottuu Etelä-Suomeen, sillä elinympäristöjä on etelässä hyödynnetty tehokkaammin ja ihmisen vaikutus on ollut etelässä suurempaa kuin pohjoisessa.
9. **Maankäytön muutokset heikentävät elinoloja.** Perinneympäristöissä ja muissa ihmisen muuttamissa ympäristöissä (mm. viljely- ja jättömaat) elää 24,5 % Suomen uhanalaisista lajeista. Umpeenkasvu heikentää avoimia elinympäristöjä kuten niittyjä ja rantoja, ja on kasvien, niistä riippuvaisten hyönteislajien sekä lintulajien uhkana. Myös pellonraivaus, rakentaminen, kaivostoiminta ja energiantuotanto (kuten turpeennosto ja vesirakentaminen) häiritsevät lajeja. *Kuvassa WWF:n talkooleiriläiset parantavat niittylajien elinolosuhteita niittämällä.*
10. **Häirintä ja pyynti pienentävät populaatioita.** Lähes puolet Suomen riistalinnuista on uhanalaisia (esimerkiksi nokikana, jousisorsa ja heinätavi), mutta silti niitä saa metsästä. Uhanalaisten ja taantuvien kantojen hyödyntäminen ei ole ekologisesti kestävää eikä sitä voida pitää perusteltuna. Suurpetojen osalta kannan kasvua voidaan edistää puuttamalla yhä tarkemmin kaatolupiin ja salametsästykseseen, joka on suurin uhka. Osa häirintätekiöistä on Suomen ulkopuolella esim. lintujen talvehtimisalueilla. *Kuvassa erittäin uhanalainen saimaannorppa ja sen poikanen (n. 410 yksilöä). Saimaannorppaa voidaan suojella rajoittamalla verkkokalastusta.*
11. **Vieraslajit, kilpailu ja risteymät hävittävät lajeja.** Esimerkiksi naalia uhkaa risteytyminen ketun kanssa, ja hilleri kilpailee elintilasta minkin kanssa. *Kuvassa euroopanmajava (Suomessa n. 3300–4500 yksilöä), joka on kärsinyt vieraslajina Suomeen tulleen kanadanmajavan levittäytymisestä, mutta jonka kanta on edelleen elinvoimainen.*
12. **Muuttuva ilmasto uhkaa.** Ilmastonmuutoksen vaikutusten arviointi on vielä vaikeaa, mutta se on voitu todentaa yhtenä uhanalaisuuden syynä 75 suomalaiselle eliölajille. Näistä suuri osa on hyönteisiä. Myös lumeen ja jäähän sopeutuneille lajeille, kuten naalille, metsäjänikselle ja saimaannorpalle, ilmaston lämpeneminen on uhka. *Kuvassa äärimmäisen uhanalaisiksi luokitellut naalit talvi- ja kesäväreissä.*

13. **WWF toimii aktiivisesti lajien suojelemiseksi.** Pitkäjänteinen lajien suojelu on jo tuottanut tuloksia. Esimerkiksi monen lintulajin kanta on vahvistunut (mm. valkoselkätikka). Ilmastonmuutoksen edetessä Suomen lintu- ja perhoslajiston ennustetaan muuttuvan, kun olosuhteet muuttuvat suotuisiksi eteläisille lajeille mutta vaikeutuvat osalle nykylajeista. Vuoden 2000 arvioinnin jälkeen Suomesta löytyneitä uusia nisäkäslajeja ovat kääpiölepakko, vaivaislepakko, etelänlepakko ja lampisiippa. *Kuvassa vierekkäin ihmisen kädenjälki ja suden tassunjälki.*
14. **Merikotka on nyt elinvoimainen laji ja aktiiviset suojelutoimet on lopetettu.** Merikotkan suojelu on esimerkki menestyksekkäästä suojelutyöstä. WWF perusti vuonna 1973 merikotkatyöryhmän. Suomessa pesi tuolloin vain noin 35 merikotkaparia, jotka olivat ympäristömyrkyjen takia melkein lisääntymiskyvyttömiä. Merikotkatyöryhmä ruokki kotkia talvisin lihalla, jotta kotkien ei tarvinnut syödä myrkyllisiä kaloja. Talviruokinnan ja muiden suojelutoimenpiteiden avulla merikotka on saatu pelastettua sukupuutolta. Viime vuosina poikasia on kuoriutunut yli 400 ja merikotka on nykyään uhanalaisluokituksestaan elinvoimainen.
15. **Saimaannorpille kolataan tarvittaessa apukinoksia.** WWF on jo yli 30 vuotta tehnyt sinnikästä työtä saimaannorpan suojelemiseksi. Sinä aikana saimaannorppakanta on säilynyt, kasvanut ja levinnyt uusille alueille. 80-luvun alussa WWF alkoi tehdä Saimaan vesialueiden osakaskuntien kanssa vapaaehtoisia sopimuksia keväisen verkkokalastuksen rajoittamisesta. Keväällä 2011 säädettiin valtioneuvoston toimesta verkkokalastuskielto vielä rajoittamattomille alueille. Tavoitteena on vähentää kuuttien kuolemia. Verkkokalastuksen sääntelyn lisäksi norpille kolataan tarvittaessa apukinoksia, jos lunta ei ole satanut tarpeeksi Saimaalla. Apukinosten sisälle norpat synnyttävät kuutin, ja kinoksen sisällä on lämmin ja se suojaa kuuttia kevääseen asti pedoilta. Nykyään saimaannorppia on noin 400 yksilöä. *Kuvassa WWF:n vapaaehtoisia kolaamassa apukinoksia.*
16. **Jokainen voi toimia uhanalaisten suojelemiseksi.** Lajien ja elinympäristöjen uhanalaistuminen ei tapahdu sattumalta ja ihmisistä riippumattomista syistä, vaan omat elintapamme saavat ne aikaan. Paperia ja sähköä tuhatessamme tai ruokaa pois heittäessämme haaskaamme luonnon resursseja. Kulutustottumustemme ylläpitämiseksi metsää kaatuu niin kotimaassa kuin ulkomaillakin, peltojen ravinteet rehevöittävät vesistöjä ja suota tuhoutuu turpeennostossa. Lisää vinkkejä Ole hyvä naapuri uhanalaisille - huoneentaulussa.
17. **WWF kiittää suomalaisen luonnon puolesta.** Suomen ja maailman uhanalaisia lajeja voi auttaa tekemällä esimerkiksi päivätyökeräyksen WWF:n suojelutyön hyväksi. *Kuvassa susiemo ja -pentu.*

HUOM. Lajien yksilömäärien arviot 2020 tilanteen mukaan. Päivitetyt luvut voi tarkistaa wwf.fi/elainlajit

Lähteet:

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. **Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019**. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P & Valkama, J. 2015. **Suomen lintujen uhanalaisuus 2015**. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

www.wwf.fi

www.birdlife.fi

www.finlex.fi

www.iucn.org

www.laji.fi

punainenkirja.laji.fi

www.sll.fi

www.vieraslajit.fi

www.ymparisto.fi